

*Tidskrift för
politisk filosofi*

Nº 2-3 2024 — årgång 28

Bokförlaget *Thales*

→ Ett snabbt och smutsigt argument för moralisk nihilism

Victor Moberger

1 Inledning

I DENNA ARTIKEL¹ ska jag presentera och försvara ett snabbt och smutsigt argument för *moralisk nihilism*, det vill säga tesen att det inte finns några moraliska fakta. Argumentet är snabbt på så sätt att det inte kräver särskilt mycket förberedelser. Och det är smutsigt på så sätt att det kapar ett av nihilismens *icke-naturalistiska* rivalers mest centrala argument och vänder detta argument mot dem. Detta icke-naturalistiska argument går ut på att *naturalismen* – nihilismens andra rival – inte kan göra rättvisa åt moraliska egenskapers *normativitet*. Jag argumenterar för att den grundläggande idén bakom detta argument kastar lika mycket tvivel över icke-naturalismen, och att rätt slutsats snarare är att *inget* kan göra rättvisa åt normativiteten i fråga. En annan viktig poäng är att just på grund av att mitt resonemang är smutsigt på det här sättet, så har det dialektisk kraft även om det skulle visa sig vara osunt.

Jag börjar i avsnitt 2 med att karakterisera nihilismen och dess två rivaler, naturalismen och icke-naturalismen. I avsnitt 3 presenterar jag det icke-naturalistiska argumentet, som sedan ska kapas. I avsnitt 4 kapas argumentet och görs om till ett argument för nihilismen. I avsnitt 5 ger jag ett partiellt försvar av detta nihilistiska argument, med fokus på dess dialektiska kraft gentemot icke-naturalister. I avsnitt 6 avslutar jag med en diagnos av varför icke-naturalisternas argument slår tillbaka på dem själva.

2 Nihilism, naturalism och icke-naturalism

DE ARGUMENT JAG ska diskutera handlar om moralens metafysik,

och jag kommer därför att förstå nihilismen som en rent metafysisk tes. Enligt nihilismen finns det inga moraliska fakta eller instantierade moraliska egenskaper.²

Termen »moralisk» kan här tolkas brett. Enligt nihilismen är det sålunda inte ett faktum att tortyr är fel, att ojämlikhet är orättvist, att måttfullhet är en dygd, att lycka är gott, och så vidare. Egenskaper som moralisk felaktighet, orättvisa, dygdighet och godhet är aldrig instantierade.

Min avsikt är att denna karakteristik ska vara neutral med avseende på moraliskt tänkande och språkbruk, och eventuella implikationer för första ordningens moraliska uppfattningar eller utsagor kommer att vila på ytterligare antaganden. Nihilismen som jag förstår den är alltså inte automatiskt oförenlig med exempelvis uppfattningen att tortyr är fel. Detta beror på att uppfattningen att tortyr är fel skulle kunna vara ett icke-kognitivt mentalt tillstånd, exempelvis ett känslomässigt tillstånd, och som i så fall inte begär något från världen. Annorlunda uttryckt så tänker jag mig inte att nihilismen implicerar den typ av moralisk misstagsteori som oftast tillskrivs J. L. Mackie (1977), enligt vilken alla moraliska uppfattningar är falska.³ En sådan misstagsteori följer bara om vi antar att (alla) moraliska uppfattningar gör anspråk på att representera moraliska fakta eller instantierade moraliska egenskaper.⁴

Nihilismens motståndare är naturalismen och icke-naturalismen. Återigen tänker jag mig att dessa teser är rent metafysiska. Enligt naturalismen finns det moraliska fakta och dessa fakta är allihop naturliga. Enligt icke-naturalismen finns det moraliska fakta och dessa fakta är allihop icke-naturliga. Hur distinktionen mellan naturligt och icke-naturligt ska förstås kommer att bli viktigt lite längre fram, men just nu lämnar jag den oförklarad.⁵

Som jag nämnde ovan går mitt resonemang ut på att kapa ett av icke-naturalisternas viktigaste argument. I följande avsnitt ska jag presentera detta argument.

3 Bara för annorlunda

EN AVGÖRANDE MOTIVERING bakom icke-naturalismen i konkurrens med naturalismen är en intuition enligt vilken moralisk normativitet är *speciell* på ett sätt som inget blott naturligt faktum kan göra rättvisa åt. Här är David Enoch:

[Jag förkastar] den naturalistiska tesen att [...] normativa fakta inte är något bortom och utöver naturliga fakta. Normativa fakta är bara för annorlunda än naturliga fakta för att kunna ingå bland dem. (Enoch 2011: 4)⁶

Vad avser Enoch med »normativa» här? Det han säger kan verka förbryllande mot bakgrund av att det finns *institutionella* normer, exempelvis normer inom mode, etikett, stavning och grammatik, som inte alls verkar svåra att fånga i naturliga termer. Och det finns åtminstone *ett* avseende i vilket sådana normer är normativa: de kräver, förbjuder och tillåter. Men denna minimala innebörd av termen »normativ» kan inte vara den, eller åtminstone inte allt, som Enoch har i åtanke. Men vad har han i åtanke i så fall? Följande passage kastar ljus över det hela:

Normativa fakta verkar helt klart annorlunda än naturliga fakta [...]. Detta blir särskilt tydligt när vi betraktar det hela – vilket vi också bör göra – från den delibererande agentens perspektiv. När jag frågar mig själv *vad jag bör göra*, att då bara svara »Åh, att trycka på den blå knappen maximerar lyckan» verkar helt irrelevant, det misslyckas fullständigt med att adressera frågan. [...] I stället för att besvara min fråga så byter ett sådant svar helt enkelt ämne. [...] Inget naturligt faktum kan på egen hand ha *normativ kraft*. Eller åtminstone framstår det så för mig. (Enoch 2011: 107–108, mina kursiveringar)

Genom att fokusera på den delibererande agentens perspektiv så drar Enoch här vår uppmärksamhet mot en särskild *fråga*. Låt oss kalla den för »den deliberativa frågan».⁷

Enoch formulerar den deliberativa frågan i termer av »vad jag bör göra». Denna formulering är dock inte så lyckad, då institutionella normer också kan uttryckas i termer av vad som bör och inte bör göras. (»Man bör inte placera armbågarna på bordet.») Det är i själva verket svårt att artikulera den deliberativa frågan i några som helst normativa termer, eftersom institutionella normer rimligen kan uttryckas i vilka normativa termer som helst. Den deliberativa frågan tycks vara »outsäglich», men ändå intuitivt begriplig. Det må vara sant att en viss institution kräver att vi ska trycka på den blå knappen, och att det därmed finns en innebörd av »bör» enligt vilken vi bör trycka

på den blå knappen. Men intuitivt tycks detta »bör» inte ha någon »normativ kraft», för att använda Enochs fras. Den typ av normativitet som skulle besvara den deliberativa frågan är av en speciell och kraftfull sort.⁸

Vi kan alltså skilja mellan en *minimal* och en *kraftfull* innebörd av normativitet:

- Ett faktum är minimalt normativt omm det implicerar att någon handling är krävd, förbjuden eller tillåten.
- Ett faktum är kraftfullt normativt omm det är minimalt normativt, och dessutom implicerar att handlingen i fråga är kraftfullt krävd, förbjuden eller tillåten.

Vi har dock inte riktigt fått veta vad denna kraftfulla normativitet består i, bara att den är sådan att den skulle besvara den deliberativa frågan. Hur som helst är det specifikt denna kraftfulla innebörd av normativitet som Enoch menar inte kan vara naturlig, och skälet är att den helt enkelt *framstår* som för annorlunda än allt naturligt.

Denna »bara för annorlunda-intuition», som Enoch kallar den, delas av andra inflytelserika icke-naturalister som Michael Huemer (2005: § 4.5), Jonathan Dancy (2006: § 7), William FitzPatrick (2008: § 7; 2014: §§ 7–8) och Derek Parfit (2011: § 91).⁹ Och eftersom de är överens med Enoch om att moraliska fakta behöver ha detta slags normativitet så menar de att moraliska fakta inte kan vara naturliga heller. Som jag nämnde ovan utgör *bara för annorlunda-intuitionen* en avgörande motivering bakom icke-naturalismen.¹⁰ I följande avsnitt ska jag vända denna intuition mot dem.

4 Det nihilistiska argumentet

DEN GRUNDLÄGGANDE IDÉN bakom det nihilistiska argumentet är att *bara för annorlunda-intuitionen* är på rätt spår, men att den i själva verket hotar icke-naturalismen i lika hög grad som naturalismen. Kraftfullt normativa fakta vore bara för annorlunda än både naturliga och icke-naturliga fakta. Alltså finns det inget sådant som kraftfullt normativa fakta. Och givet antagandet att moraliska fakta skulle be-

höva vara kraftfullt normativa, så följer det att det inte finns några moraliska fakta heller. Alltså är moralisk nihilism sann.¹¹

Eftersom det nihilistiska argumentet bygger vidare på det icke-naturalistiska argumentet så kan det vara bra att först ge en lite mer formell rekonstruktion av det senare:

P1: Kraftfullt normativa fakta är bara för annorlunda än naturliga fakta.

P2: Om kraftfullt normativa fakta är bara för annorlunda än naturliga fakta, så är kraftfullt normativa fakta inte naturliga fakta.

C: Kraftfullt normativa fakta är inte naturliga fakta.

Det nihilistiska argumentet lägger sedan helt enkelt till två premisser till denna enkla *modus ponens*-struktur:

P1: Kraftfullt normativa fakta är bara för annorlunda än naturliga fakta.

P2: Om kraftfullt normativa fakta är bara för annorlunda än naturliga fakta, så är kraftfullt normativa fakta inte naturliga fakta.

C1: Kraftfullt normativa fakta är inte naturliga fakta. (P1, P2)

P3: Kraftfullt normativa fakta är bara för annorlunda än icke-naturliga fakta.

P4: Om kraftfullt normativa fakta är bara för annorlunda än icke-naturliga fakta, så är kraftfullt normativa fakta inte icke-naturliga fakta.

C2: Kraftfullt normativa fakta är inte icke-naturliga fakta. (P3, P4)

C3: Det finns inga kraftfullt normativa fakta. (C1, C2)

Enoch och andra icke-naturalister accepterar redan P₁ och P₂. Och eftersom de accepterar P₂ så borde de även acceptera P₄.¹² Den kritiska premissen är därför P₃. Varför ska vi godta den?

I det här läget kan två olika projekt drivas. Ett möjligt projekt vore att försöka ge stöd åt nihilismen genom att försvara argumentets samtliga premisser. Ett annat möjligt projekt vore mer begränsat: att försöka ge stöd åt att *P₃ håller i den mån P₁ håller*. Låt oss kalla detta för *paritet*:

Om kraftfullt normativa fakta är bara för annorlunda än naturliga fakta, så är kraftfullt normativa fakta bara för annorlunda än icke-naturliga fakta.

Även om jag själv finner det nihilistiska argumentet övertygande i sin helhet så inser jag att det inte är lätt att ge positivt stöd åt grundläggande intuitioner som *bara för annorlunda*-intuitionen.¹³ Dessutom är det som är mest intressant med det nihilistiska argumentet kanske inte dess potentiella sundhet utan snarare dess *dialektiska* kraft. Så länge paritet råder så kan icke-naturalister inte åberopa sin *bara för annorlunda*-intuition utan att hamna i nihilism. Och detta innebär i sin tur att de berövas ett avgörande argument.¹⁴ Nedan kommer jag därför att driva det mindre ambitiösa men också mer intressanta projektet att försvara endast paritet.¹⁵

5 Paritet

ENLIGT PARITET GÄLLER alltså följande:

Om kraftfullt normativa fakta är bara för annorlunda än naturliga fakta, så är kraftfullt normativa fakta bara för annorlunda än icke-naturliga fakta.

Kontentan av detta är att i den mån *bara för annorlunda*-intuitionen kastar tvivel över naturalismen, så kastas lika mycket tvivel över icke-naturalismen.

För att kunna utvärdera paritet så behöver vi få veta hur »naturlig» och »icke-naturlig» ska förstås. Nedan går jag igenom en rad olika sätt

att dra denna distinktion, och jag argumenterar för att paritet råder i samtliga fall. Och även om min genomgång inte är uttömmande så borde den räcka för att göra paritet *prima facie* rimlig.

5.1 *Empirisk/icke-empirisk*

EN INFLYTELSERIK APPROACH går tillbaka till G. E. Moore, som, bland andra förslag, utformade det naturliga som »naturvetenskapernas och även psykologins studieobjekt» (Moore 1903: 40). Enligt vad Moore kallar »naturalistisk etik» är moraliska fakta tillgängliga via dessa vetenskaper, som han ser som *empiriska* vetenskaper. Han skriver:

Enligt [naturalistisk etik] är etik en empirisk eller positiv vetenskap: dess slutsatser kan allihop etableras genom empirisk observation och induktion. (Moore 1903: 39)

Givet detta förslag så ska alltså distinktionen mellan det naturliga och det icke-naturliga förstås i termer av *empirisk tillgänglighet*. Mer nyligen ger FitzPatrick ett liknande förslag:

Icke-naturliga fakta är fakta som inte kan stavas ut i empiriska termer, genom att åberopa exempelvis psykologiska eller biologiska fakta, eller komplexa fakta uppbyggda helt och hållet av sådana fakta [...]. (FitzPatrick 2008: 184, n. 63)

Icke-naturliga fakta är alltså otillgängliga via »empirisk, vetenskaplig undersökning» (FitzPatrick 2008: 183).¹⁶

Hur står sig paritet givet denna karakterisering av distinktionen naturligt/icke-naturligt? Tja, om det är svårt att se hur ett empiriskt tillgängligt faktum kan ha normativ kraft, på vilket sätt är det då lättare att se hur ett empiriskt otillgängligt faktum kan ha normativ kraft? Hur underlättar det att ett faktum är empiriskt otillgängligt? Detta är helt och hållet oklart.

Ett intuitivt sätt att närma sig frågan är att betrakta den från den delibererande agentens perspektiv, precis som Enoch föreslår (2011: 107). Anta att en person står inför ett val mellan att trycka eller inte

trycka på den blå knappen. Anta även att något viktigt står på spel, att det gäller liv eller död. Personen kan även konstatera att det finns en konflikt mellan två olika krav: ett krav att trycka på den blå knappen, och ett krav att avstå. Personen ställer den deliberativa frågan: vad bör jag göra? Vilket av dessa krav är kraftfullt normativt, eller har mest normativ kraft? Det verkar här tydligt att information om vilket av kraven som är empiriskt tillgängligt inte bara är otillräcklig utan helt *irrelevant*. För att parafrasera Enoch: informationen misslyckas fullständigt med att adressera frågan och byter helt enkelt ämne.

Jag tror dock inte att icke-naturalister vill insistera på att empirisk tillgänglighet är den avgörande faktorn som saboterar normativ kraft. Moore själv understryker ju att hans icke-naturalism skiljer sig inte bara från naturalistiska synsätt, utan även från vad han kallar »metafysisk etik», enligt vilken moraliska fakta kan fångas »i termer av en översinnlig verklighet» (Moore 1903: 113).

5.2 Deskriptiv/icke-deskriptiv

DET FÖRRA FÖRSLAGET avgränsade det naturliga i *epistemologiska* termer, med hänvisning till de empiriska vetenskaperna. Ett annat förslag, framfört av Frank Jackson, avgränsar i stället det naturliga i *semantiska* termer, med hänvisning till *icke-normativt språkbruk*.¹⁷ Jackson, som är en av icke-naturalismens starkaste kritiker, tolkar Moores icke-naturalism på följande sätt:

Vad [Moore] i själva verket vill insistera på tror jag är en *otillräcklighetstes*: det som återstår av vårt språk när vi har avlägsnat de [normativa] termerna är principiellt otillräckligt för uppgiften att tillskriva de egenskaper som vi tillskriver med hjälp av [normativa] termer. (Jackson 1998: 121, Jacksons kursivering)

Jackson kallar de egenskaper som åtminstone i princip kan tillskrivas med hjälp av endast icke-normativa termer för »deskriptiva» egenskaper, och han tolkar alltså Moores icke-naturalism som tesen att moraliska egenskaper är icke-deskriptiva egenskaper.

Idén att kraftfull normativitet är icke-naturlig i denna mening framförs även av Parfit, som skriver att kraftfullt normativa fakta

»ingår i en separat, distinkt kategori, som inte kan omformuleras i icke-normativa termer» (Parfit 2011: 307; se även Huemer 2005: 6).

Är detta förslag mer lovande med avseende på att ge icke-naturalister monopol på normativ kraft? Jag tror inte det. Frågan om vilka termer som kan användas till vad framstår som helt ortogonal mot den deliberativa frågan. Idén att en sådan *semantisk* fråga skulle kunna ha någon bäring på frågan om vilket av de konkurrerande kraven som har (mest) normativ kraft verkar absurd. Men en icke-naturalist som anammar det aktuella sättet att dra distinktionen mellan det naturliga och det icke-naturliga kan inte gå med på att frågan är irrelevant.

5.3 Reducerbar/oreducerbar

ETT ANNAT FÖRSLAG går ut på att distinktionen naturligt/icke-naturligt ska förstås direkt i metafysiska termer, snarare än i epistemologiska eller semantiska termer. Idén är att icke-naturliga egenskaper är *oreducerbart normativa* egenskaper, där oreducerbarhet grovt uttryckt består i *metafysisk unikhet*. Detta formuleras ofta i termer av att de normativa egenskaperna i fråga är *sui generis*, det vill säga av sin egen fundamentala sort. Detta förslag går alltså ut på att icke-naturliga egenskaper är normativa rakt igenom, medan naturliga egenskaper, i den mån de är normativa, på något sätt är uppbyggda av icke-normativa beståndsdelar.

En viktig poäng här är dock följande: vi kan inte i detta sammanhang tolka »icke-naturlig» som »oreducerbart *kraftfullt* normativ». Ovan skiljde jag mellan en minimal och en kraftfull innebörd av normativitet:

- Ett faktum är minimalt normativt omm det implicerar att någon handling är krävd, förbjuden eller tillåten.
- Ett faktum är kraftfullt normativt omm det är minimalt normativt, och dessutom implicerar att handlingen i fråga är kraftfullt krävd, förbjuden eller tillåten.

Om vi nu förstår »icke-naturlig» så att det betyder »oreducerbart kraftfullt normativ», så kommer vi antingen att (i) trivialisera *bara för annorlunda*-intuitionen, eller (ii) göra den inkoherent. Låt mig förklara.

Så här såg icke-naturalisternas *bara för annorlunda*-argument ut:

P1: Kraftfullt normativa fakta är bara för annorlunda än naturliga fakta.

P2: Om kraftfullt normativa fakta är bara för annorlunda än naturliga fakta, så är kraftfullt normativa fakta inte naturliga fakta.

C: Kraftfullt normativa fakta är inte naturliga fakta.

Anta nu att vi tolkar »naturliga fakta» i första premissen som »fakta som inte är oreducerbart kraftfullt normativa», så att första premissen blir:

P1*: Kraftfullt normativa fakta är bara för annorlunda än fakta som inte är oreducerbart kraftfullt normativa.

Det finns två sätt på vilka ett faktum kan misslyckas med att vara oreducerbart kraftfullt normativt: (1) genom att vara *reducerbart* kraftfullt normativt; eller (2) genom att inte vara kraftfullt normativt *överhuvudtaget*. Detta ger oss två möjliga tolkningar av premissen:

P1**: Kraftfullt normativa fakta är bara för annorlunda än fakta som inte är kraftfullt normativa.

P1***: Kraftfullt normativa fakta är bara för annorlunda än fakta som är reducerbart kraftfullt normativa.

Argumentets första premiss blir alltså antingen den triviala P1**, eller den inkoherenta P1***. Och ingen av dessa duger, förstås.

Vi kan däremot förstå »icke-naturlig» som »oreducerbart *minimalt* normativ». I så fall blir den första premissen följande:

P1****: Kraftfullt normativa fakta är bara för annorlunda än fakta som inte är oreducerbart minimalt normativa.

Och denna premiss är varken trivial eller inkoherent.

Det är dock fullständigt oklart hur oreducerbarhet skulle ha någon bäring på normativ kraft. Låt oss återigen betrakta det hela från den delibererande agentens perspektiv. En person står inför ett val på liv och död mellan två olika krav och ställer den deliberativa frågan. Det visar sig nu att det ena kravet är (minimalt) normativt rakt igenom, medan det andra kravet på något sätt är uppbyggt av icke-normativa beståndsdelar. Återigen verkar det helt irrelevant vilket av de två kraven som är oreducerbart. Idén att en sådan *metafysisk* fråga skulle kunna spela någon roll med avseende på den deliberativa frågan verkar absurd. Men om distinktionen reducerbar/oreducerbar ska fånga distinktionen naturlig/icke-naturlig, och om naturlighet ska utesluta normativ kraft, så kan frågan inte ses som irrelevant.

Poängen är inte att icke-naturalisten behöver hänvisa till oreducerbarhet (eller empirisk otillgänglighet etc.) som en normativt eller etiskt relevant egenskap, ungefär som utilitarister hänvisar till lyckomaximering som den etiskt relevanta egenskapen. Jag menar inte att icke-naturalister är förbundna till ett normativt eller etiskt riktighetskriterium som konkurrerar med utilitarismen med mera. Vad de är förbundna till är snarare ett slags »metavillkor». De måste gå med på att icke-naturlighet (hur det än ska förstås) *tillåter* eller *möjliggör* normativ kraft, medan naturlighet *utesluter* den. Och det är illa nog, för det enda som rimligen kan ha någon bäring överhuvudtaget på den deliberativa frågan är sådant som är relevant *inom* det deliberativa perspektivet (exempelvis lycka och lidande, hälsa och sjukdom, liv och död etc.). Epistemologiska, semantiska och metafysiska frågor ska inte tillåtas att spela någon roll.¹⁸

5.4 Andra förslag

Det finns en rad andra förslag i litteraturen gällande hur distinktionen naturligt/icke-naturligt ska förstås. Michael Ridge ger oss följande lista (som delvis överlappar med förslaget i avsnitt 5.1 ovan). Naturliga egenskaper har beskrivits som egenskaper som:

- (i) utgör naturvetenskapernas studieobjekt,
- (ii) återopäs i vetenskapliga förklaringar,

- (iii) skulle identifieras av den bästa vetenskapliga teorin och som kan beskrivas i termer av begrepp som är tillgängliga för en varelse med ett icke-lokalt perspektiv på världen,
- (iv) kan vetas endast a posteriori,
- (v) kan existera på egen hand i tiden,
- (vi) skänker kausala krafter,
- (vii) figurerar i naturlagarna, eller
- (viii) förklarar likhetsrelationer, exempelvis varför en svart katt är mer lik en vit katt än en svart hund. (Ridge 2019, referenser utelämnade)

Det tycks mig tydligt att inget av dessa sätt att dra distinktionen är till någon hjälp för icke-naturalister vad gäller att undvika paritet. Det är till exempel svårt att se hur omständigheten att ett krav inte skänker kausala krafter skulle kunna hjälpa det att uppnå normativ kraft.¹⁹

Jag drar slutsatsen att paritet håller, det vill säga:

Om kraftfullt normativa fakta är bara för annorlunda än naturliga fakta, så är kraftfullt normativa fakta bara för annorlunda än icke-naturliga fakta.

Om detta stämmer så får icke-naturalister helt enkelt sluta förlita sig på *bara för annorlunda*-intuitionen.

6 Avslutning

I denna artikel har jag presenterat ett nytt argument för moralisk nihilism. Jag har dock inte i första hand ägnat mig åt att försvara argumentet. I stället har jag försvarat paritet, som medför att icke-naturalister inte kan åberopa sitt *bara för annorlunda*-argument utan att också behöva acceptera det nihilistiska argumentet. (Detta utgör ett partiellt försvar av det nihilistiska argumentet, närmare bestämt av kombinationen av P1 och P3.)

Låt mig avsluta med en diagnos av varför icke-naturalisters *bara för annorlunda*-intuition slår tillbaka på dem själva. Skälet till att distinktionen naturligt/icke-naturligt inte har någon bäring på huruvida ett faktum har normativ kraft är att den deliberativa frågan inte är en *sakfråga* till att börja med, och att den därmed inte kan besvaras av ett faktum. Den deliberativa frågan är den intuitivt begripliga men lingvistiskt undflyende frågan om vad som bör göras i ljuset av *samtliga* fakta, inklusive dem som icke-naturalister påstår är svar på frågan. Frågan är lingvistiskt undflyende på så sätt att oavsett vilka termer vi använder för att ställa den, så kan icke-naturalister alltid »faktumisera» termerna i fråga. Om vi exempelvis ställer frågan i termer av vad som *bör* göras, så kan de svara att det finns fakta om vad som bör göras, och sådana fakta kan väl inte misslyckas med att besvara en fråga om vad som bör göras! Vi kan då omformulera frågan i termer av vad som är *vettigt* att göra, eller vad som är *rimligt* eller *sunt* eller en *god idé* att göra. Men de kan då svara att det finns fakta om vad som är rimligt att göra etc. Vi får helt enkelt introducera nya termer så fort de gamla blir kapade, och skälet är att själva frågan intuitivt kvarstår trots att samtliga fakta redan är på bordet.²⁰

En icke-kognitivistisk teori om den deliberativa frågans natur förklarar således varför *bara för annorlunda*-intuitionen inte kan ge stöd åt icke-naturalismen. Skälet till att naturliga fakta intuitivt saknar normativ kraft är inte att de är naturliga, utan att de är *fakta*. Och motsvarande poäng gäller i så fall även naturalister, som ju också menar att normativ kraft kan fångas i ett faktum av något slag. Så fort man försöker lokalisera normativ kraft i ett faktum, naturligt eller ej, så behåftar man normativ deliberation med irrelevanta överväganden.→

Victor Moberger är universitetslektor i filosofi vid Institutionen för idé- och samhällsstudier, Umeå universitet

Noter

1. Artikeln är en bearbetad översättning av ett manuskript från 2021 med titeln »Just Too Different, or Just Too Nonexistent? A Quick and Dirty Argument for Moral Nihilism», som bildade utgångspunkt för mitt bidrag

till en annan och mer återhållsam artikel, samförfattad med Ragnar Francén (Francén & Moberger 2024). Några idéer och formuleringar överlappar dock.

2. Se Moberger (2020: § IV.2) för en mer högupplöst bild av olika sätt att förstå moralisk nihilism.

3. Se Moberger (2017) för en annorlunda tolkning av Mackies misstagsteori.

4. Denna naturliga separation mellan moralisk metafysik och moraliskt tänkande blir mer komplicerad om vi ska beakta kvasirealistisk deflationism om moralisk metafysik. Jag bortser från denna komplikation här. Se Dreier (2004) för diskussion.

5. Jag bortser från en möjlig position här, nämligen att det finns moraliska fakta och att vissa av dem är naturliga medan vissa av dem är icke-naturliga. Såvitt jag vet har den positionen inga anhängare i den metaetiska debatten.

6. Samtliga översättningar i artikeln är mina.

7. Jfr Korsgaard (1996) om »den normativa frågan». Se även FitzPatrick (2008: § 4).

8. Detta slags normativitet har många namn i den metaetiska litteraturen, exempelvis »auktoritativ preskriptivitet» (Mackie 1977), »praktiskt ös» (»practical oomph») (Joyce 2006), »skälimplicerande normativitet» (Parfit 2011) och »robust normativitet» (McPherson 2011). Jag håller mig till Enochs terminologi i det som följer.

9. Parfit kallar sitt återopande av *bara för annorlunda*-intuitionen för »normativitetsinvändningen» (2011: § 91).

10. Se Paakkunainen (2018) för en kritisk översikt över icke-naturalisters återopande av *bara för annorlunda*-intuitionen.

11. Och om vi antar att moraliska fakta *inte* skulle behöva vara kraftfullt normativa, så följer det åtminstone att det inte finns några kraftfullt normativa moraliska fakta. Denna lite svagare form av moralisk nihilism är nästan lika uppseendeväckande.

12. Detta är kanske inte självklart. Se Francén & Moberger (2024: § 6) för ett försvar.

13. Jfr Enoch (2011: 104–108).

14. Ytterligare ett projekt vore att argumentera för att paritet råder även i den andra riktningen, vilket skulle medföra att naturalister inte heller kan återropa sin motsvarighet till icke-naturalisters *bara för annorlunda*-intuition (se exempelvis Jackson 1998: 127). Jag kommer inte att driva detta projekt här. Se dock avsnitt 6 nedan.

15. Peter van Inwagen (2015: 233–240) formulerar en analog paritetsutmaning för anhängare av cartesiansk dualism om personers natur.

16. Jfr Shafer-Landau (2003: 59): »Naturalism, uppfattad som en

metafysisk tes om egenskapers natur, hävdar att alla verkliga egenskaper är sådana som skulle spela en oundgänglig roll i fullbordade versioner av natur- och samhällsvetenskaperna.»

17. Jackson (1998: kap. 5). Jackson talar om »icke-etiskt» snarare än »icke-normativt» språkbruk.

18. Förutom i den mån de är intimt förbundna med något som är relevant från deliberativ synpunkt. Till exempel kan den till synes esoteriska metafysiska informationen att enhetsmängden av en viss person kommer att upphöra att existera ifall du trycker på den blå knappen vara relevant, eftersom denna information implicerar att personen i fråga kommer att dö!

19. Se Francén & Moberger (2024: 6) för diskussion av detta förslag.

20. En möjlighet är att frågan helt enkelt kan formuleras som: »Vad göra?» (»What to do?») (jfr Risberg 2023). Jag tror dock inte att det löser problemet med utsäglighet, då icke-naturalister helt enkelt kan postulera »att göra»-fakta eller instantierade »att göra»-egenskaper. Jfr Mackie (1977: 40) om »to-be-pursuedness» och »not-to-be-doneness».

Referenser

- DANCY, J. (2006) »Nonnaturalism», i: *The Oxford Handbook of Ethical Theory*, red. D. Copp, New York: Oxford University Press, kap. 4.
- DREIER, J. (2004) »Meta-Ethics and the Problem of Creeping Minimalism», *Philosophical Perspectives*, 18(1), ss. 23–44.
- ENOCH, D. (2011) *Taking Morality Seriously: A Defense of Robust Realism*, Oxford: Oxford University Press.
- FITZPATRICK, W. J. (2008) »Robust Ethical Realism, Non-Naturalism, and Normativity», i: *Oxford Studies in Metaethics, Volume 3*, red. R. Shafer-Landau, Oxford: Oxford University Press, 2008, kap. 7.
- FITZPATRICK, W. J. (2014) »Skepticism about Naturalizing Normativity: In Defense of Ethical Nonnaturalism», *Res Philosophica*, 91(4), ss. 559–588.
- FRANCÉN, R. & V. MOBERGER (2024) »The Limits of the Just-Too-Different Argument», *Ratio*, 37(1), ss. 64–75.
- HUEMER, M. (2005) *Ethical Intuitionism*, Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- JACKSON, F. (1998) *From Metaphysics to Ethics: A Defence of Conceptual Analysis*, Oxford: Clarendon Press.
- JOYCE, R. (2006) *The Evolution of Morality*, Cambridge, MA: The MIT Press.
- KORSGAARD, C. M. (1996) *The Sources of Normativity*, Cambridge: Cambridge University Press.
- MACKIE, J. L. (1977) *Ethics: Inventing Right and Wrong*, Harmondsworth: Penguin Books.

- MCPHERSON, T. (2011) »Against Quietist Normative Realism», *Philosophical Studies*, 154(2): ss. 223–240.
- MOBERGER, V. (2017) »Not Just Errors: A New Interpretation of Mackie's Error Theory», *Journal for the History of Analytical Philosophy*, 5(3), ss. 1–12.
- MOBERGER, V. (2020) »Hume's Dictum and Metaethics», *The Philosophical Quarterly*, 70(279), ss. 328–349.
- MOORE, G. E. (1903) *Principia Ethica*, Cambridge: Cambridge University Press.
- PAACKUNAINEN, H. (2018) »The ›Just Too Different› Objection to Normative Naturalism», *Philosophy Compass*, 13(2): ss. 1–13.
- PARFIT, D. (2011) *On What Matters, Volume 2*, Oxford: Oxford University Press.
- RIDGE, M. (2019) »Moral Non-Naturalism», i: *The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Fall 2019 Edition)*, red. E. N. Zalta, <https://plato.stanford.edu/archives/fall2019/entries/moral-non-naturalism/>.
- RISBERG, O. (2023) »Ethics and the Question of What to Do», *Journal of Ethics and Social Philosophy*, 25(2), ss. 376–412.
- SHAFFER-LANDAU, R. (2003) *Moral Realism: A Defence*, Oxford: Clarendon Press.
- VAN INWAGEN, P. (2015) *Metaphysics, Fourth Edition*, Boulder, CO: Westview Press.